

**Stilisztikai és fordításkritikai esettanulmány
a hangalaki motiváltság szöveg szintű kiteljesedéséhez**

Szűcs Tibor
PTE, Pécs

(0) Kiindulásul: a motiváció mint az analóg kódolású ikonikus/indexikus jeltípus sajátossága

(1) Rávezetésként: a nyelvi jel relatív motiváltságának típusai
(megnyilvánulásai a mindennapi nyelvhasználat egyes szintjein):

(a) a hangzó beszédben

- a szegmentumok fonetikai, illetve fonológiai érvényű sajátosságaiban
(hangutánzás, hangulatfestés, indulatszavak stb.)
- a szupraszegmentális rétegben (prozódiai jegyek)

(b) a nyelv szerkezeti formáiban

- morfológiai képletekben (a komplex szóalak transzparenciája)
- szintaktikai sorrendiségben (a mondat szórendje, a szöveg kompozíciója)

(c) a jelentésstruktúrákban (az átvitt jelentések levezethetősége, illetve visszavezethetősége:
konnotáció; metafora, metonímia)

(2) Középpontban:

a motiváció, illetve a poétikai funkció a szöveg szintjén –

a nyelvi jel (re)motivációja a művészi nyelvhasználatban (mint tartalom és forma egysége)

– az ún. tartalom–forma egység mint a szöveg szintű komplex jelviszony motiváltságával
összefüggő szemiotikai-poétikai-stilisztikai jelenség

– a költői szöveg hangzásvilágának további motivált tényezői (többszörös jelenségei):

fonémaarányok (eufónia / kakofónia)

hangszimbolika

alliteráció, rím (képletek, mélység, változatosság)

metrum

– a zenei és képi stíluseszközök gyakori együttműködése

(a hangzó és képi ritmus váltakozásainak összhangja)

– az eredeti és a fordított vers párhuzamos (kontrasztív) fonostilisztikai elemzése

(3) Fordításkritikai, illetve kontrasztív nyelvészeti tanulságok